

Seletuskiri Tähtvere Vallavolikogu 21.10.2016 otsusele nr 1-2/28 „Ettepanek haldusterritoriaalse korralduse muutmiseks läbirääkimiste alustamiseks Tartu linnaga“ juurde.

Õiguslik alus

Otsus on koostatud Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse (ETHS) § 7 lõike 4 ja § 9 lõike 1, kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lõike 1 punkti 10 ning kohaliku omavalitsuse üksuse ühinemise soodustamise seaduse § 1 ja § 3 lõike 1 alusel.

Eesmärk ja olukorra kirjeldus

Käesoleva otsuse eesmärgiks on teha Tartu linnale ettenähtud tingimustel ettepanek Tähtvere valla liitumiseks Tartu linnaga. Liitumise tulemusena tekib üle 11 000 elanikuga omavalitsus, mis vastab omavalitsusüksuse soovitusliku suuruse kriteeriumile.

Liitumiseettepaneku põhjendused

1. Põhiargumendiks liitumisele on Tähtvere valla ja Tartu linna väga tihedalt läbi põimunud sotsiaal-majanduslik toimimine, mis moodustab täna sisuliselt ühtse toimepiirkonna, mille tugevaks tõmbekeskuseks on Tartu linn.
  - a) Väga tihedalt on omavahel lõimunud Tähtvere valla ja Tartu linna haridussüsteem. Kuivõrd Tähtvere vallas puudub gümnaasium, siis enamik koolilapsi jätkab oma haridusteed Tartu linnas (Tabel 1, siin ja edaspidi Eesti Hariduse Infosüsteemi andmed seisuga 11.10.2016). Samas pole see suhe ühesuunaline, vaid Ilmatsalu Põhikoolis käivatest teiste omavalitsuste lastest moodustavad Tartu linna lapsed enam kui poole (Tabel 2). See näitab, et ka linnas on inimesi, kes eelistavad oma lastele rahulikumas ümbruses asuvat kooli. Seega võimaldaks haridussüsteemi ühtne planeerimine luua siin sünergilist lisaväärtust. Analoogselt toimivad ka koolieelsed lasteasutused (Tabelid 3 ja 4).
  - b) Huvihariduses on Tähtvere valla laste ülekaalukaks eelistuseks Tartu linnas asuvad huvikoolid (Tabel 5). Samas tegutsevad Ilmatsalu huvikeskuses ja paljud Tartu linna inimesed.

Tabel 1. Tähtvere valla lapsed teiste omavalitsuste koolides
(põhikool ja gümnaasium)

Tartu linn	122
Nõo vald	2
Alatskivi vald	1
Põlva vald	1
Tallinn	1
Viljandi linn	1
Ülenurme vald	1
Kokku:	129

Tabel 2. Teiste omavalitsuste lapsed Ilmatsalu Põhikoolis

Tartu linn	19
Ülenurme vald	8
Tamsalu vald	1
Rõngu vald	1
Põltsamaa vald	1
Sõmeru vald	1
Tartu vald	1
Laeva vald	1
Vastse-Kuuste vald	1

Puhja vald	1
Kokku:	35

Tabel 3. Tähtvere valla lapsed teiste omavalitsuste lasteaedades

Tartu linn	14
Haapsalu linn	1
Põltsamaa vald	1
Tõrva linn	1
Valga linn	1
Kokku:	18

Tabel 4. Teiste omavalitsuste lapsed Ilmatsalu lasteaias

Puhja vald	1
Tartu linn	1
Ülenurme vald	1
Kokku:	3

Tabel 5. Tähtvere valla lapsed teiste omavalitsuste huvikoolides

Tartu linn	159
Tallinn	4
Sillamäe	1
Tartu vald	1
Alatskivi vald	1
Kokku:	166

- c) Toimub tööelise elanikkonna intensiivne pendelränne Tähtvere valla ja Tartu linna vahel. Võib öelda, et väga suur hulk Tähtvere valla inimesi töötab Tartu linna ettevõtetes ja asutustes. Samas toimib ka vastassuunaline liikumine Tartu linnast Tähtvere valda, sest enamikus valla suuremates ettevõtetes ja asutustes (nt A.Le Coq logistikakeskus, Lasita Maja jt) töötab palju Tartu linna inimesi.
  - d) Tartu linna inimesed kasutavad intensiivselt Tähtvere valla rohealadel asuvaid matkaradu, puhkekohti ja ujumiskohti. Tähtvere valla üldplaneeringus on lisaks olemasolevatele aladele ette nähtud mitmeid uusi virgestusalasid (nt Vorbuse mägi, Kärevere kruusakarjäär, paisjärved), mille kasutajateks prognoositakse nii Tähtvere valla kui ka Tartu linna inimesi.
  - e) Tähtvere valla ja Tartu linna vahel on väga head ühendused. Kõik Tähtvere valla suuremad asumid ühendatud Tartu linnaga kõva kattega riigimaanteedega – Viljandi maantee, Ilmatsalu tee ja Tallinna maantee suund. Lisaks on Tähtvere vallal ja Tartu linnal ühine veetee – Emajõgi.
  - f) Kaudselt viitavad ühisosale ka piirkondade nimed – Tartu linnas on juba olemas Tähtvere linnaosa ja Ilmatsalu tänav.
1. Liitumine võimaldab tagada uue omavalitsuse tervikliku ja tasakaalustatud arengu ning ühtse juhtimise, mis on eelduseks kohaliku omavalitsuse jätkusuutlikule tegevusele ning majandusliku potentsiaali kasvule, sealhulgas võimekusele osaleda ühisprojektides ja olla tõhusad välisabi taotlejad. Tagatakse suurem haldussuutlikkus, kvaliteetsemate avalike teenuste osutamine, kasutades selles paremini olemasolevat inimkapitali ning hoonete ja vara ressursi. Piirkonna elanikele hakkavad kehtima sarnased toetussüsteemid. Suurem eelarve võimaldab maandada paremini finantsriske.
  2. Liitunud omavalitsusel tekib suurem võimekus esindada oma huve riigi valdkondlike poliitikate ja regionaalpoliitika kujundamisel, olla arvestatav partner keskvalitsusele ning seista hea elanike õigustatud vajadustest lähtuvate huvide kaitsmisel.

3. Võimalus suurendada poliitikute ja ametnike asjatundlikkust, Tekib võimalus spetsialiseeruda kitsamale valdkonnale, mis võimaldab paremini näha ja hinnata valdkonna probleeme ning leida häid lahendusi.
4. Ühise territoriaalse planeerimisega tagatakse ratsionaalsem investeeringute kavandamine ja elluviimine, sihipärasem ja otstarbekam ressursikasutus.
5. Suuremas omavalitsuses on võimalik osutada ka selliseid teenuseid, mille sihtrühm eraldi seisvate omavalitsustena on liiga kitsas.
6. Omavalitsuse võimekuse kasvuga tekivad võimalused tegeleda süsteemselt kohaliku ettevõtluspoliitikaga ja ettevõtluskeskkonna arendamisega.
7. Liitumise järgselt on võimalik ühiselt investeerida olulistesse objektidesse ning elanike elukvaliteeti tagavatesse tegevustesse.

Ühinemisega kaasnevad ohud

1. Ühinenud omavalitsuses arendatakse rohkem keskust ja äärealade elanike vajadused rahuldatakse vähemal määral, võib süveneda ääremaastumine.
2. Riigi eelarvepoliitika tõttu võib kaduda valitsemiskuludest saavutatud kokkuvõid ja eelarvemaht võib väheneda.
3. Omavalitsuse suurus võib tekitada olukorra, kus ametnik ja asjaajamine kaugeneb üksikisikust ja kodaniku probleemide tundmine ning lahendamine muutub aeganõudvaks tänu suurenevale bürokraatialle.
4. Piirkondliku huvide esindatuse tagamine otsustusprotsessides võib väheneda.

Nimetatud negatiivsete protsesside ärahoidmiseks tuleb ühinemiskõnelustel pakkuda konkreetseid lahendused.